

MINNESANTECKNINGAR Arbetsmöte angående visionsarbete VÖA 2016-06-27, VMF-kontoret

Närvarande; Hasse Hansson, Greger Olofsson, Gun Lidestav (antecknare)

1. Hasse och Greger sammanfattade redogjorde i korthet för hur motionen angående visionsarbetet hanterats och diskuterats på vårstämman. Styrelsen hade medvetet valt att inte lägga något förslag till beslut utan ville att stämman skulle diskutera och besluta förutsättningslöst. Beslutet blev också i enlighet med motionen, vilket i ett första steg innebär att en arbetsgrupp bildas.
2. Greger har skickat en förfrågan/inbjudan att ingå i arbetsgruppen till de som deltog på stämman (se bilaga) och har fått fyra positiva svar. Dessa kommer nu att kallas till ett möte före älgjakten. Gruppens uppgift är att förbereda ett underlag för beslut (inför höststämman) om hur man går vidare, bl a identifiera personer som kan vara villiga och lämpliga att leda studiecirkelarna och ta fram litteratur, dokument och namn på resurspersoner (experter) i olika frågor.
3. Innan detta möte bör fråga om det är juridiskt möjligt att utan lagändring upplösa VÖA ha "utretts". Gun lovade att undersöka saken och rapportera tillbaka innan 1/9. Om så skulle vara fallet (upplösning möjlig) behöver vi gå vidare för att ta reda på vilka konsekvenser det is så fall skulle få, så väl i fråga om hur skogsmarkerna i så fall skulle fördelas (enbart till de byar som avstått skog till allmanningen eller till samtliga (Byar som avstod skog Fatmomakke blocket : Marsliden, Saksnäs, Grytsjö, Blaikliden, Eriksberg, Dorris och Stalon; På Dikanas : Matsdal, Dikanäs, Grönfjell, Bergland, Daikanvik, Västansjö, Krutberg, eventuellt även Stennäs.) Villka kostnade medför det och vem skall betala. Dessa frågor kommer inte att kunna besvaras för 1/9 utan om måste anstå till senare g ifall upplösnin visar sig vare en möjlighet. Däremot skall Gun försöka ta reda på om det är möjligt för VÖA att få lagfart på VÖA 1:1 (det innehav som är kopplat till de fastigheter som har del i allmanningen. Åsele har man redan lagfart på. Älvdalen har lagfart på sitt innehav.
4. Diskuterades behovet av finansiering för det fortsatta visionsarbetet, men vi var överens om att fram till höststämmans beslut om "hur gå vidare" får vi betrakta våra respektive arbetsinsatser som "en investering för framtiden". Studiecirkelarna är heller inte förenade med några större kostnader utan bör kunna genomföras utan ansökan om särskilda projektmedel. Däremot kan det finnas anledning att redan under hösten fundera på var och hur VÖA (tillsammans med exv SLU) kan söka projektmedel för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Projektplan: Enskild eller gemensam förvaltning av privatägd skog

Stora delar av det europeiska privatskogsbruket kännetecknas av sjunkande avverknings-nivåer och skogsvårdsaktivitet, försämrat skogligt kunnande och engagemang bland en allt större skara skogsägare. I länder där lagstiftningen inte aktivt har motverkar klyvning av fastigheter, ser vi även en ökande fragmentering av skogsinnehavet, vilket både försvåra och fördyrar åtgärderna och minskar varje enskild skogsägars ekonomiska incitament att bedriva skogsbruk. Nedläggningen av jordbruk och en allt större andel utboäggande är andra generella fenomen som anses minska aktiviteten i det Europeiska privatskogsbruket.

Som ett av flera olika försök att underlätta för den enskilde skogsägaren att bedriva ett aktivt skogsbruk har man bl a i Tyskland och Finland tagit initiativ till gemensam förvaltning av enskilt ägda skogsfastigheter (Siiskonen 2012, Schraml & Selter, 2013). Erfarenheterna från dessa försök är ännu begränsade, men följs upp av forskning i respektive länder. I Sverige däremot har vi redan hundra års erfarenhet av gemensam skötsel av enskilt ägd skog. Närmare 1/10 av landets skogsägare har nämligen delar av sitt skogsinnehav under gemensam förvaltning i någon av de 33 allmännings- eller besparingsskogarna i Dalarna, Gävleborgs, Västerbotten och Norrbottens län. I samband med avvittringen och laga skifte beslöt nämligen att en del av den skogsmark som staten delade ut till bönderna skulle läggas under gemensam och professionell förvaltning. Med den konstruktionen ville staten uppnå en bättre skogsskötsel och därmed en uthålligt högre skogsproduktion på såväl den gemensamt förvaltade skogsmarken, som på den enskilt förvaltade. Förhoppningen var nämligen att den professionella skogsskötseln på allmänningsarna skulle tjäna som en förebild för delägarna eget skogsbrukande. Allmänningen skulle dessutom utgöra en långsiktig och hållbar ekonomisk bas för traktens bondebefolkning och förhindra skogsbolagens uppköp av bondeskogen, m a o stödja den lokala ekonomin och välfärden. (Holmgren, 2009)

Ny forskning visar på stora regionala skillnader med avseende på hur intensivt allmänningskogarna skötts och det ekonomiska utfallet för delägarna. Även om delägarna generellt sett är nöjda med att ha en del av sitt skogsinnehav under gemensam förvaltningen finns även här regionala skillnader liksom individuella skillnader i nöjdhet. Den intensivaste skötseln, högsta avkastningen och flest nöjda delägare finner vi i Dalarna, medan allmänningskogarna i Västerbotten kännetecknas av låga avverkningsnivåer, låg utdelning och relativt sett mindre nöjda och engagerade delägare. (Holmgren 2009; Lidestav et al 2013)

Inom ramen för Interreg-projektet Baltic Landscape bedriver pågående nu ett arbete med att öka intresset och engagemanget bland de ca 1000 delägarna i Vilhelmina Övre Allmänningskog (VÖA). Arbetet genomförs i nära samarbetet med styrelsen för VÖA. Av den genomförda enkäten till delägarna framgår bl a att ca 25 % av delägarna tycker att skogsproduktionen och avkastningen borde öka, knappt 20% anser att det finns stordriftsfördelar med nuvarande system medan drygt 20% ser det som en fördel att "en del av mitt skogsinnehav sköts utan att jag behöver engagera mig". Genomgående är de utbodelägare mindre engagerade och aktiva, även i skötseln av den del

av fastigheten som ligger utanför allmanningen. Bland aktiva åbor finns det de som menar att en upplösning av allmanningen vore den åtgärd som bäst skulle gynna ett aktivt skogsbrukande, sysselsättning (självverksamhet och entreprenörskap) och inkomster i kommunen. Att upplösa en allmanning är dock ingen enkel sak, varken juridiskt eller praktiskt, men möjligheten har även påtalats i den allmänningsutredning som genomfördes 1983 (Ds Jo 1983:15). Någon utredning av konsekvenserna har dock inte genomförts.

För en seriös diskussion om för- och nackdelar med den nuvarande konstruktionen samt konsekvenserna av en upplösning av allmanningen behövs ett underlag baserat på realistiska antaganden verkliga förutsättningar, vilket är syftet med det nu föreslagna projektet. I vår fallstudie – Vilhelmina Övre Allmänningsskog - utgår vi från antagandet att nuvarande delägare skulle sköta "sin del i allmanningen" på motsvarande sätt som man i dag sköter sin enskilt brukade skog. Steg 1 i undersökningen blir att med hjälp av registret över delägare i VÖA identifierar de skogsfastigheter i Vilhelmina som är enskilt ägda och enskilt brukade. Steg 2 blir att med hjälp av Skogsstyrelsen i Vilhelmina erhålla uppgifter om utförd avverkning och skogsvård på dessa fastigheter under de senaste 5 åren, vilket sedan skall jämföras med de åtgärder som utförts på VÖA. I steg 3 görs en kalibrering för systematiska skillnader i areal, bonitet, och andra relevanta parametrar (exv drivningsförhållanden) som torde vara nödvändig för en rättvisande jämförelse. För att belysa frågan om delägarnas nuvarande självverksamhet och möjligheter att utöka/utveckla detta avser vi att i steg 4 genomföra ett antal fokusgruppintervjuer med delägare boende i Vilhelmina kommun respektive i Umeå med omnejd. Dessa intervjuer skall även omfatta frågor om teknikanvändning, investeringar och driftskostnader och behov av olika typer av extern service. I steg 5 görs en analys och sammanställning av hela materialet i form av en arbetsrapport, som sedan i steg 6 presenteras och diskuteras vid ett möte med styrelse och delägare. Resultaten av analyserna inklusive diskussionerna med styrelse och delägare kommer även att redovisas i form av en vetenskaplig artikel. Den beräknade tidsåtgången för projektet är 3 manmånader netto. Om finansiering erhålls kommer projektet att genomföras under 2014.

Referenser

Ds Jo1983:15. Skogsallmänningar – Betänkande av allmänningsutredningen Stockholm: Ministry of Agriculture, 1983. Nordstedts tryckeri.

Holmgren, E. 2009. Forest commons in boreal Sweden. Doctoral diss. Dept. of Forest Resource Management, SLU. Acta Universitatis agriculturae Sueciae vol. 2009:96

Lidestav, G., Holmgren, E & Keskitalo, C. 2010. De svenska allmänningskogarna – en framgångssaga? FaktaSkog Nr 1, 2010. Sveriges lantbruksuniversitet

Lidestav, G., Poudyal, M., Holmgren, E. and Keskitalo, E.C.H. (2013) Shareholder perceptions of individual and common benefits in Swedish forest commons. International Journal of the Commons, Vol. 7, no 1 February 2013, pp. 164–182.

Siiskonen, H. (2012) Jointly owned forests in Finland: an old innovation in a new mode. I Mononen, T., Uusitalo, E., and Alho, E. (eds.) 2012. Rural at the Edge, The 2 nd Nordic Conference for Rural Research Book of Abstracts.

Schram, U. I & Selter, A. Lessons (2013) Learnt from Commonly Owned Forests for the Establishment of "New Commons" in Private Forestry. In Forest Commons – Role Model for Sustainable Local Governance and Forest Management. Proceedings from International Workshop Burbach, Germany, October 9-11, 2011 Booklet 22. of the State Forestry Administration series. North Rhine-Westphalia